

GUID 9020

Оцінка публічних політик

Рекомендації INTOSAI видані Міжнародною організацією вищих органів аудиту (INTOSAI) у складі Системи професійних документів INTOSAI. Додаткову інформацію подано на сайті www.issai.org

INTOSAI

Документ до ІФРР — цей документ було розроблено до створення Системи професійних документів INTOSAI (ІФРР) у 2016 році. Він може відрізнятися за формальною метою від останніх Керівних принципів INTOSAI з аудиту.

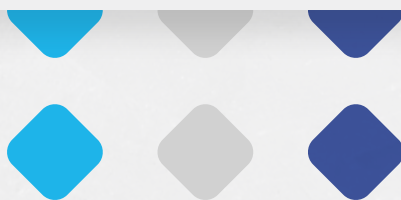

INTOSAI

INTOSAI, 2019

- 1) Затверджено у 2016 році як INTOSAI GOV 9400 – Керівництво з оцінки державної політики
- 2) Після створення Системи професійних документів INTOSAI (IFPP) перейменовано та позначено як GUID 9020 – Оцінка публічних політик з редакційними змінами у 2019 році

ЗМІСТ

1. ОГЛЯД, ПЕРЕДУМОВИ, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ АУДИТОМ ДІЯЛЬНОСТІ (ЕФЕКТИВНОСТІ)	5
1.1. Огляд	5
1.2. Передумови	5
1.3. Взаємозв'язок між Робочою групою з оцінювання (EWGE) та підкомітетом з аудиту діяльності (ефективності) (PAS)	7
2. ВИЗНАЧЕННЯ, ЦІЛІ ТА ОБМЕЖЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	8
2.1. Визначення	8
2.2. Цілі	8
2.3. Обмеження оцінювання державної політики	11
3. УЧАСНИКИ ОЦІНЮВАННЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	12
3.1. Учасники	12
3.2. Інституційне середовище	13
4. ВИБІР ОБ'ЄКТУ ТА РОЗРОБКА ПРОЄКТУ ІЗ ЗАІНТЕРЕСОВАНИМИ СТОРОНАМИ	14
4.1. Вибір об'єкта оцінювання державної політики: три критерії	14
4.1.1 Важливість політики, що підлягає оцінюванню	14
4.1.2 Вимірювання різних ефектів політики	16
4.1.3 Період від започаткування політики	18
4.2. Побудова проєктів із заінтересованими сторонами	19

5. ПЛАНУВАННЯ ОЦІНЮВАННЯ	22
5.1. Визначення можливостей оцінювання	22
5.2. Організація	25
5.3. Наявні інструменти та засоби	26
5.4. Залучення експертів	28
6. ПІДСУМКОВЕ ПІДВЕДЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ	29
6.1. Оцінка результатів	29
6.2. Етапи узгодження	30
6.3. Фіналізація результатів	31
7. ПОШИРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНКИ	33
7.1. Поширення звіту з оцінки	33
7.2. Використання висновків та рекомендацій оцінки	34

1

ОГЛЯД, ПЕРЕДУМОВИ, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ АУДИТОМ ДІЯЛЬНОСТІ (ЕФЕКТИВНОСТІ)

1.1. ОГЛЯД

Робоча група INTOSAI з оцінювання програм створена у 1992 році. Метою цієї групи було надання допомоги ВОА, які здійснюють оцінювання або бажають це робити, шляхом надання їм концептуальних текстів, методологічних інструментів і практичних рекомендацій для впровадження цього специфічного підходу, який зазвичай вважається відмінним від інших форм контролю та аудиту. Як наслідок, робочу групу було підпорядковано Комітету з обміну знаннями (KSC).

1.2. ПЕРЕДУМОВИ

Робоча група INTOSAI з оцінювання програм створена у 1992 році. Метою цієї групи було надання допомоги ВОА, які здійснюють оцінювання або бажають це робити, шляхом надання їм концептуальних текстів, методологічних інструментів і практичних рекомендацій для впровадження цього специфічного підходу, який зазвичай вважається відмінним від інших форм контролю та аудиту. Як наслідок, робочу групу було підпорядковано Комітету з обміну знаннями (KSC).

1 Це керівництво стосується лише зовнішніх оцінювань, навіть якщо органи державного управління чи інші установи також можуть проводити самооцінювання.

Наразі до складу цієї групи входять 22 ВОА². З моменту заснування її очолює Рахункова палата Франції.

У 2010 році група успішно створила перший документ з оцінювання програм («Primer»), який був затверджений на 20-му конгресі INTOSAI в Йоганнесбурзі. Цей документ складався з масштабного опитування серед різних ВОА щодо оцінювання програм³ і мав на меті, використовуючи метод «знизу вгору», надати загальне визначення оцінювання та загальні рекомендації щодо його планування.

Перехід від оцінювання програм до оцінювання політики відбувся під час дискусій у межах Робочої групи з оцінювання програм (EWG). Оцінювання державної політики охоплює ширші концепції, ніж аудит діяльності (ефективності). Воно включає не тільки програмні компоненти, а й такі елементи, як регуляторні ініціативи, м'яке право тощо. Робоча група дійшла висновку, що зосередження уваги на політиках принесе більшу користь.

Це керівництво має на меті визначити основні характеристики оцінювання державної політики. Вони визначають підходи до взаємодії з усіма заінтересованими сторонами, які мають певний інтерес до конкретної державної політики, а також загальний підхід, за яким органи, відповідальні за оцінювання державної політики, можуть виконувати свою роботу. Нарешті, документ розглядає питання публікації результатів оцінювання, а також межі між оцінюванням державної політики та політичним втручанням, яких оцінювач за жодних обставин не повинен перетинати.

Водночас метою цього керівництва не є встановлення нового стандарту, оскільки, окрім загальних принципів оцінювання, існує безліч різних підходів до його проведення, і було б недоцільно визначати чітку межу між тим, що можна, а що не можна вважати оцінюванням. Натомість керівництво має на меті заохотити спільноту аудиторів та інші установи до впровадження оцінювання державної політики, щоб допомогти їм проводити оцінювання належним чином, науково та незалежно, на благо як громадян, так і осіб, які приймають рішення.

2 Бельгія, Чилі, Коста-Ріка, Сальвадор, Фінляндія, Франція, Габон, Грузія, Німеччина, Угорщина, Республіка Корея, Лівія, Литва, Мексика, Марокко, Пакистан, Філіппіни, Папуа-Нова Гвінея, Польща, Швейцарія, Сполучені Штати Америки.

3 «Оцінювання державної політики» раніше називалося «оцінювання програми» в колишніх документах INTOSAI.

1.3. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ РОБОЧОЮ ГРУПОЮ З ОЦІНЮВАННЯ ПРОГРАМ (EWG) ТА ПІДКОМІТЕТОМ З АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ (ЕФЕКТИВНОСТІ) (PAS)

Було вирішено встановити зв'язки між Робочою групою з оцінювання програм та Підкомітетом з аудиту діяльності (ефективності), оскільки деяким ВОА непросто визначити різницю між цими двома підходами, а оцінювання іноді вважається просто складовою аудиту діяльності (ефективності).

У пункті 9 ISSAI 300 — Принципи аудиту діяльності (ефективності), зазначено, що «аудит діяльності (ефективності), який проводять ВОА, є незалежним, об'єктивним і надійним оцінюванням того, чи державні підприємства, системи, операції, програми, заходи або організації функціонують згідно з принципами економічності, ефективності та результативності та чи є наявні в цій сфері можливості для вдосконалення».

У той час як основою аудиту діяльності (ефективності) є оцінка економічності, ефективності чи результативності, основою оцінки державної політики є аналіз загального, коротко- та довгострокового впливу політики (що часто потребує врахування інших політик, які впливають на ту саму сферу), а також оцінка корисності цієї політики.⁴

Отже, можна вважати, що оцінювання є дуже широким поняттям, яке охоплює різні категорії аудиту, серед яких і аудит діяльності (ефективності). Оцінювання може використовувати інструменти, методи або результати аудиту діяльності (ефективності), але з іншою метою — зазначеною в попередньому абзаці. Водночас оцінювання має деякі відмінні риси та специфічні цілі, які потрібно пояснити.

Це і є метою цього керівництва, оскільки ми вважаємо, що оцінювання державної політики стає дедалі важливішим питанням для державних органів, і нам потрібні загальні рекомендації, щоб підтримати зусилля тих суб'єктів, які проводять оцінювання.

⁴ Утім, попереднє оцінювання також може бути корисним для аналізу доцільності та умов впровадження перед першими витратами.

2

ВИЗНАЧЕННЯ, ЦІЛІ ТА ОБМЕЖЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. ВИЗНАЧЕННЯ

Оцінювання державної політики — це дослідження, спрямоване на оцінку корисності цієї політики. Воно аналізує її цілі, впровадження, результати, наслідки та впливи, а також, за можливості, систематично вимірює її ефективність для оцінювання її корисності. Таким чином, оцінювання стає дедалі важливішим для публічних обговорень, оскільки політичним лідерам необхідно приймати рішення на основі доказів.

Водночас важливо, щоб оцінювач не заходив так далеко, щоб визначати напрями політики. Цього можна уникнути завдяки таким заходам:

- суб'єкти, які здійснюють оцінювання, заохочуються до відкритого дотримання зобов'язання щодо незалежності;
- рекомендації, сформульовані на основі висновків у підсумковому звіті, є можливими орієнтирами для політики, які базуються на фактах і спостереженнях, але вони не зобов'язують виконавчу чи законодавчу владу до дій.

2.2. ЦІЛІ

Оцінювання має ширшу мету, яка полягає у здійсненні особливого внеску в певну сферу державної політики. Найбільш поширеними цілями оцінювання є:

- » Планування/ефективність — забезпечення обґрунтування політики та ефективного використання ресурсів.

- » Підзвітність — демонстрація того, наскільки політика досягла своїх цілей та ефективно використовувала свої ресурси, а також який вплив мала.
- » Впровадження — покращення результативності політики та ефективності її реалізації й управління.
- » Формування знань — розуміння того, що працює (для кого) і чому (та в яких контекстах).
- » Інституційне зміцнення — покращення та розвиток спроможності серед учасників політики, їхніх мереж та інституцій.⁵

На наведеній нижче діаграмі представлено інформацію про основні питання, пов'язані з аудитом діяльності (ефективності) та оцінюванням державної політики з метою проведення відмінностей між ними:

ПРОЦЕС ОЦІНЮВАННЯ

Умовні позначення:

- Використовується для оцінки державної політики
- Використовується як в аудиті діяльності (ефективності), так і в оцінюванні державної політики

5 Стерн, Е. (2004): Філософії та типи оціночних досліджень. «Основи оціночних досліджень та досліджень впливу»

Як в оцінюванні державної політики, так і в аудиті діяльності (ефективності) здійснюється дослідження причинно-наслідкового зв'язку між державною діяльністю та її наслідками. Однак між цими двома підходами є відмінність:

- » Як зазначено в ISSAI 300, аудит діяльності (ефективності) стосується перевірки економічності, ефективності та результативності. Ці принципи визначені таким чином (ISSAI 300, пункт 11):
- » Принцип економічності передбачає мінімізацію вартості ресурсів. Ресурси, що використовуються, мають бути доступні вчасно, у достатній кількості й належної якості та за найкращою ціною.
- » Принцип ефективності означає одержання максимальної віддачі від наявних ресурсів. Він розкриває взаємозв'язок між залученими ресурсами та отриманими результатами з точки зору кількості, якості та своєчасності.
- » Принцип результативності стосується досягнення встановлених цілей та передбачуваних результатів.

Аудит діяльності (ефективності) здебільшого оцінює економічність, ефективність і результативність на рівні безпосереднього результату, тоді як оцінювання цих самих аспектів на більш високих рівнях результатів, а також на рівні загального соціально-економічного впливу визначається як оцінка.

Крім того, оцінка державної політики базується на її релевантності та корисності:

- » Релевантність політики — це відповідність її цілей соціальним, економічним або екологічним потребам, які ця політика мала задовольнити.
- » Корисність політики стосується питання про те, чи була політика виправданою, з урахуванням усіх її прямих ефектів (наслідків) і непрямих ефектів (впливів), включаючи навіть ненавмисні чи неочікувані, з одного боку, та потреб, які ця політика мала задовольнити, з іншого боку.

Таким чином, оцінювання державної політики не обмежується лише заздалегідь встановленими цілями і залишає за собою право ставити під сумнів цілі, визначені у законодавстві. Основним завданням цього дослідження має бути оцінка корисності політики так само, як і ефективності її інструментів.

Водночас обидва підходи є взаємодоповнювальними і становлять дві ключові складові для визначення корисності політики. Вимірювання її наслідків дозволяє оцінити ефективність і результативність політики, що є складовими елементами аудиту діяльності (ефективності). Останній, в свою чергу, використовується разом з іншими елементами (наприклад, врахуванням інших політик у тій самій сфері або з подібними завданнями, аналізом альтернативних політик...) для глибшого розуміння корисності.

Цей підхід є дуже характерною особливістю оцінювання державної політики. Наприкінці аудиту діяльності (ефективності) може розглядатися питання корисності державної політики. Водночас такі аспекти не є поширеною практикою і не належать до основних завдань аудиту діяльності (ефективності), як зазначено в ISSAI 300.

Отже, основною характеристикою оцінювання державної політики є надання оцінки релевантності її цілей і надання рекомендацій щодо вдосконалення (або перегляду) цієї політики.

2.3. ОБМЕЖЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Можна поставити питання, чи не виходить ця оцінка корисності політики за межі повноважень органів, відповідальних за оцінювання державної політики, і чи не змушує це їх вступати в політичні дискусії, що не є ані можливим, ані бажаним.

Наразі у всіх країнах, де ВОА та інші органи розробили незалежне оцінювання, відповідь є досить схожою. Орган, відповідальний за оцінювання державної політики, здійснює незалежне дослідження щодо цілей та впливу цієї політики. Таким чином, з одного боку, громадяни можуть сформулювати власну думку про державні дії, а з іншого — політики можуть приймати рішення про продовження, коригування або відмову від політики на основі надійних і конкретних доказів (а не простих інтуїтивних відчуттів або опитувань громадської думки). Водночас цей внесок у демократичну дискусію є нейтральним і ґрунтується на фактах: він представляє роздуми щодо політики через об'єктивний аналіз та рекомендації.

3.1. УЧАСНИКИ

- » ВОА не є єдиними органами, які можуть проводити оцінювання державної політики. Оцінювання також можуть здійснювати:
  - незалежні університетські організації як за власною ініціативою, так і на запит державного органу ухвалення рішень, такого як парламент;
  - приватні консалтингові компанії, але лише за запитом державного органу ухвалення рішень.
- » Державні органи, такі як аудиторські та контролюючі служби, можуть проводити оцінювання державної політики на запит державних органів влади, яким вони підзвітні.
- » Органи, відповідальні за впровадження державної політики, також можуть приймати рішення щодо її оцінювання через сторонню організацію.

Крім того, ВОА, які проводять оцінювання державної політики у сфері, де вже здійснювалися попередні оцінки, повинні враховувати результати роботи попередніх оцінювачів і можуть звертатися до них.

Таким чином, ВОА є повноправними органами оцінювання державної політики, оскільки вони мають необхідну незалежність, можуть розробляти або мати доступ до методологічних знань з оцінювання, а понад усе — володіють знаннями про державну політику, набутими внаслідок виконання інших своїх завдань. На відміну від інших установ або приватних організацій, вони не зобов'язані доводити свою об'єктивність і забезпечувати незалежність від уряду чи приватних інтересів.

3.2. ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Орган може вирішити провести оцінювання державної політики з власної ініціативи (добровільне оцінювання) або на запит державного органу, парламенту чи виконавчої влади (так званого замовника).

Коли орган проводить оцінювання державної політики на запит державного органу, він веде діалог із замовником, щоб визначити точні межі політики, яку слід оцінити, та сформулювати питання для оцінювання. Однак, у випадку з ВОА, хоча ВОА зазвичай враховує інтереси заінтересованих сторін під час планування своїх оцінювань, саме ВОА визначає обсяг і процес оцінювання та має останнє слово як у його проведенні, так і у формулюванні висновків. Таким чином, ВОА має відмовитися від виконання запиту державного органу або від початку оцінювання державної політики, якщо існує загроза його незалежності.

Коли це доцільно, ВОА також має враховувати наявні оцінювання в цій сфері. У такому випадку ВОА оцінює або аналізує оцінювання, проведені іншими органами. Такий вид оцінювання називається «мета-оцінювання» і використовується для визначення корисності, доцільності, системності та точності одного або кількох оцінювань. Також можливо узагальнити результати оцінювань, які мають належну якість.

Крім того, в деяких країнах органи державного управління самостійно оцінюють свої політики та програми: роль ВОА може полягати у перевірці оцінювань, проведених міністерствами та агентствами, з точки зору їх повноти, достовірності та методологічного підходу. Такий аналіз може здійснюватися у формі аудиту оцінювання результатів або у формі консультативної місії для зазначених адміністративних підрозділів.

4

ВИБІР ОБ'ЄКТУ ТА РОЗРОБКА ПРОЄКТУ З ЗАІНТЕРЕСОВАНИМИ СТОРОНАМИ

4.1. ВИБІР ОБ'ЄКТА ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ: ТРИ КРИТЕРІЇ

Об'єктом оцінювання може бути державна політика (яка може включати кілька програм), що охоплює правові та фінансові положення, дії різних організацій або людські чи фінансові ресурси, спрямовані на досягнення конкретних цілей.

Для того щоб прийняти рішення щодо можливості оцінювання політики, орган, відповідальний за оцінювання державної політики, повинен провести оцінку можливості її здійснення. Основним завданням цього органу є визначення обсягу оцінювання та встановлення умов, за яких таке оцінювання може бути здійснене.

» 4.1.1 ВАЖЛИВІСТЬ ПОЛІТИКИ, ЩО ПІДЛЯГАЄ ОЦІНЮВАННЮ

«Важливість» політики може бути охарактеризована таким чином:

- розмір її бюджету, тобто обсяг державного фінансування, виділеного на цю державну політику;
- кількість або значущість заінтересованих сторін, а також складність зв'язків між ними;
- масштаб її потенційного очікуваного впливу на отримувачів та на суспільство;

- складність політики, пов'язана з великою кількістю заінтересованих сторін та труднощами в оцінці її наслідків;
- символічна вагомість політики в суспільній думці.

Крім того, при виборі об'єкта оцінювання слід уникати двох помилок:

- » Перша — вибір надто загальної політики (екологічна політика, політика зайнятості, освітня політика).
- Політика, що підлягає оцінюванню, не повинна бути надто масштабною:
  - попри певні запити та бажання, може бути складно оцінити освітню політику, житлову політику чи будь-яку іншу загальну політику в цілому, якщо від оцінювання очікується відповідність зазначеним вимогам;
  - ще складніше оцінити стан цілого сектора: неможливо оцінити загальний стан шкіл, системи соціального захисту, оборони чи правосуддя;
  - загалом чим ширшою є дія держави, що підлягає вивченню, тим складніше встановити причинно-наслідковий або гідний уваги зв'язок між дією та багатьма ефектами, що спостерігаються.

Наприклад, як об'єкти оцінювання були обрані такі політики, як політика на підтримку відновлюваних джерел енергії (але не енергетична політика загалом) або політика боротьби з алкоголізмом (але не політика в галузі охорони здоров'я).

- » Друга помилка — це вибір надто конкретного проекту або державного заходу (інфраструктурний об'єкт, податковий механізм тощо). Насправді небажано, щоб політика, яка підлягає оцінюванню, була надто вузькою:
  - її ефекти можуть бути надто незначними, щоб бути статистично помітними;
  - вплив цієї політики на суспільство може бути надто обмеженим, а орган, який проводить лише невелику кількість оцінювань державної політики на рік, не повинен надмірно розпоршувати свої ресурси;
  - політики, що є надто незначними, мають обмежені цілі та ефекти, значення яких може бути переоцінене, якщо вони не розглядаються у ширшому та значущому контексті. Було б доцільніше використовувати

ресурси для порівняння ефектів суміжних заходів відповідно до їхніх цілей, а не оцінювати кожен окремо;

- через відсутність мінімального рівня порівнянності складно провести релевантні паралелі з міжнародними прикладами;
- понад усе, таке оцінювання більше нагадувало б аудит діяльності (ефективності), ніж оцінювання державної політики у прямому сенсі.

» 4.1.2 ВИМІРЮВАННЯ РІЗНИХ «ЕФЕКТІВ» ПОЛІТИКИ

Концепція вимірюваних ефектів/впливів є центральною для підходу до оцінювання державної політики. З одного боку, оцінка корисності вимагає вимірювання ефектів у співвідношенні з іншими аспектами, такими як витрати та організація політики: ефекти можуть бути оцінені як у кількісному, так і якісному вимірі, що передбачає можливість аналізу їхньої цінності на основі достовірності даних. З іншого боку, таке вимірювання часто є технічно складним і вимагає найбільших зусиль.

Можна розглянути кілька підходів до вимірювання.

- » Перша відмінність знаходиться між «наслідками» та «впливами».
  - «Ефекти», що є негайними або короткостроковими та безпосередньо впливають на цільових отримувачів описуються як «наслідки»;
  - «Ефекти», що проявляються із затримкою або відчувуються у середньо- чи довгостроковій перспективі та переважно впливають на інших осіб більше, ніж на цільових отримувачів, описуються як «впливи».

Ця різниця між наслідками та впливами є важливою, оскільки вимірювання середньо- та довгострокових впливів є типовим для оцінювання державної політики та виходить за межі того, що передбачає аудит діяльності (ефективності).

- » Слід також розрізняти різні типи ефектів, що підлягають оцінюванню: передбачувані ефекти та неочікувані ефекти.
  - Ефекти, що спостерігаються у зв'язку з цілями, встановленими в політиці («очікувані ефекти»). Оцінювання в першу чергу базується на вимірюванні

очікуваних ефектів і передбачає, що цілі політики, які спричинили ці ефекти, були чітко сформульовані та можуть бути проаналізовані.

- Інші ефекти, які не були передбачені в заявлених цілях: «неочікувані ефекти» можуть бути «позитивними» або «негативними» (іноді визначаються як «парадоксальні ефекти»). Оцінювання повинно враховувати неочікувані ефекти політики, щоб бути всеосяжним і не обмежуватися лише заявленими цілями.

» Короткострокові ефекти/довгострокові ефекти та суб'єктивні ефекти/об'єктивні ефекти

Оцінювання державної політики має зосереджуватися не лише на об'єктивних ефектах, а й на ефектах політики, які «відчуваються» учасниками цієї політики та її отримувачами. Вимірювання як «об'єктивних ефектів», так і «суб'єктивних ефектів» також передбачає необхідність опису та оцінки позиції й думок «заінтересованих сторін» державної політики, тобто відповідних органів державної влади і державних установ, організацій, підприємств, потенційних бенефіціарів та залучених третіх сторін (організацій та осіб).

Найважливіше, щоб оцінювання державної політики було спрямоване на пояснення ефектів, що спостерігаються, щодо інструментів реалізованої політики, без чого неможливо оцінити корисність політики. Таким чином, воно має базуватися на причинно-наслідковому аналізі, який може продемонструвати зв'язок між політикою і вимірним ефектом. Загалом, оцінювання повинно «моделювати політику», тобто здійснювати системне впорядкування причинно-наслідкового ланцюга між цілями, вхідними ресурсами, заходами, результатами, наслідками та впливами (як передбачуваними, так і непередбачуваними).

У наведеній нижче таблиці продемонстровано системний підхід до всіх ефектів, що підлягають оцінюванню. Важко виконати це завдання належним чином, але це має бути однією з амбіційних цілей оцінювання державної політики.

	Короткотерміновий ефект («наслідок»)		Довготерміновий ефект («вплив»)	
	Суб'єктивний	Об'єктивний	Суб'єктивний	Об'єктивний
Очікуваний ефект				
Неочікуваний ефект				

» 4.1.3 ПЕРІОД ЧАСУ ВІД ЗАПОЧАТКУВАННЯ ПОЛІТИКИ

З теоретичної точки зору оцінювання державної політики може розпочатись у три різні періоди:

- » Попереднє (ex-ante) оцінювання перед започаткуванням певної державної політики або створенням установи (це трапляється вкрай рідко у випадку з ВОА).
- » Супровідне (супутнє, поточне) оцінювання, що проводиться одночасно з реалізацією та виконанням політики, яка оцінюється. Рішення про проведення такого оцінювання може бути прийняте на етапі набуття чинності законодавством, що визначає державну політику.
- » Наступне (пост-аудит) оцінювання: ретроспективний аналіз, перегляд. Іноді таке оцінювання прямо передбачається під час запровадження політики.

Незважаючи на наявність трьох різновидів оцінювання, ВОА та інші органи, уповноважені на здійснення оцінювання, здійснюють його після завершення або одночасно, тобто через кілька років після запровадження політики. Насправді краще зачекати принаймні два-три роки після започаткування державної політики, щоб зібрати достатньо даних і уникнути проміжних результатів. Крім того, ця затримка є також необхідною для оцінки довгострокових і непрямих ефектів, які є критично важливими компонентами оцінювання.

Таким чином, краще оцінювати довготривалу політику, ніж нещодавно ухвалену або запроваджену політику або політику, основні характеристики якої були нещодавно змінені, оскільки, ймовірно, ще не минуло достатньо часу, щоб можна було спостерігати інші ефекти, окрім найближчих.

Залишаючи певний проміжок часу для державної політики, очевидно, легше визначити «стан світу без цієї політики» (також відомого як «контрфактичний експеримент») і порівняти його з фактичним станом, щоб зробити висновки про наслідки політики, яка була реалізована (див. 5.3.d).

4.2. ПОБУДОВА ПРОЄКТУ З ЗАІНТЕРЕСОВАНИМИ СТОРОНАМИ

Оцінювання державної політики є специфічним процесом, зокрема тому, що базується на співпраці, а іноді на спільному формуванні підходу із заінтересованими сторонами, які є учасниками цієї політики, її прямими чи непрямими бенефіціарами або просто тими, на кого ця політика впливає.

Залучення заінтересованих сторін також є специфічним у тому сенсі, що його метою є не лише виправлення адміністративних дисфункцій, а й удосконалення політики.

- » Учасниками оцінюваної політики є державні органи, які ухвалили та реалізували цю політику.

Державні органи, відповідальні за політику, завжди включаються як заінтересовані сторони, як на місцевому, так і національному рівні. Ці органи зазвичай підпадають під контроль ВОА або підрозділів інспекції та внутрішнього аудиту. Важливо, щоб команда з оцінювання вибудувала з ними нові відносини, відмінні від тих, що є у сфері аудиту: ці відносини мають ґрунтуватися на взаємній довірі та співпраці (тобто колективній роботі для досягнення спільної мети: надання відповідей на конкретні питання оцінювання).

Слід зазначити, що оцінка корисності політики орієнтована більше на політичні органи влади, які її замовили, ніж на державні органи, що її реалізують, тому вони не повинні сприймати питання оцінювання як такі, що ставлять їх у складне становище.

Для того щоб завоювати та зберегти цю довіру, бажано гарантувати, що, хоча оцінювання також виявляє адміністративні дисфункції та другорядні порушення, ВОА не зосереджується на їх виявленні з тією самою метою, що й під час аудиту. Водночас здобуття цієї довіри не повинно впливати на незалежність ВОА.

- » Вибірні місцеві представники: їх також можна вважати заінтересованими сторонами, якщо оцінювана політика передбачає внесок регіональних або місцевих автономних органів.

- » Законодавчий орган можна іноді вважати заінтересованою стороною, якщо, наприклад, парламент ухвалив положення, які закладають основи або межі оцінюваної державної політики, і тим більше, якщо ці положення встановлюють обов'язковий механізм оцінювання здійснюваних заходів.

Водночас це питання є досить суперечливим, оскільки парламент є політичним органом і одержувачем оцінки державної політики: таке поєднання статусів може поставити під загрозу незалежність процесу оцінювання. Крім того, це може призвести до майже автоматичного включення парламенту до складу заінтересованих сторін, що може бути складним для розуміння (заінтересована сторона залучена до реалізованої політики, але не до всіх державних політик загалом) і практичного здійснення (яким чином обиратимуться представники парламенту?). Саме тому деякі ВОА або інші органи, відповідальні за оцінювання державної політики, ніколи не включають парламент до числа заінтересованих сторін.⁶

- » Іншими заінтересованими сторонами є суб'єкти приватного сектору (неурядові організації, підприємства, професійні організації, профспілки тощо), які зацікавлені в реалізації політики, а також представники бенефіціарів оцінюваної політики.

Формування списку заінтересованих сторін є чутливим етапом процесу оцінювання. Лише в рідкісних випадках ці заінтересовані сторони підпадають під наглядову компетенцію органу, відповідального за оцінювання державної політики; загалом вони не звикли працювати з цим органом і не зобов'язані брати участь у його діяльності. При цьому важливо гарантувати, що ці заінтересовані сторони розуміють, що їхня конструктивна участь в оцінюванні відповідає їхнім інтересам, і забезпечити атмосферу довіри у взаємодії з ними.

Слід уникати двох помилок: список заінтересованих сторін не повинен містити суттєвих упущень (необґрунтоване виключення сторін може підірвати значущість висновків оцінювання та шанси на їх реалізацію і насамперед призвести до одностороннього бачення політики), але також не бути надто довгим (в іншому випадку існує ризик, що процес стане надто громіздким і некерованим).

⁶ Тим не менш, якщо суб'єкт діє на зовнішній запит від Парламенту, це дозволить останньому вважатися заінтересованою стороною внаслідок його членства в дорадчому органі, тоді як у разі добровільного оцінювання, рішення про яке приймається самим суб'єктом, може бути складніше включити представників парламенту до числа заінтересованих сторін.

На відміну від більшості аудитів діяльності (ефективності), залучення заінтересованих сторін є ключовим аспектом оцінювання державної політики, оскільки представники заінтересованих сторін супроводжуватимуть орган, відповідальний за оцінювання державної політики, протягом усього процесу оцінювання. Вони повинні займати конструктивну позицію щодо процесу оцінювання, оскільки головною метою оцінювання є не лише виявлення та виправлення дисфункцій, а й допомога особам, які ухвалюють рішення, у кращому реагуванні на соціальні чи політичні потреби

Заінтересовані сторони можуть, таким чином:

- » брати участь у виборі конкретного об'єкта оцінювання державної політики, визначенні графіка та методології;
- » бути активними учасниками оцінювання;
- » отримувати проміжні або фінальні звіти;
- » відігравати роль у процесі ухвалення рішень після оцінювання.

Водночас має бути чітко зазначено, що навіть якщо інтерактивний діалог між замовником та органом, який проводить оцінювання, є фундаментальним для процесу оцінювання, ця комунікація не повинна ставити під загрозу незалежність та об'єктивність органу, відповідального за оцінювання державної політики. У випадку з ВОА обов'язковим є збереження їхньої незалежності від політичного впливу та несприйнятливості до побажань певних політичних інтересів. Це має бути роз'яснено з самого початку планування оцінювання.

Усі країни з тривалим досвідом оцінювання наголошують на важливості того, щоб ВОА та інші органи, відповідальні за оцінювання державної політики, мали вирішальне слово протягом усього процесу оцінювання.

5

ПЛАНУВАННЯ ОЦІНЮВАННЯ

Після попереднього визначення об'єкта оцінювання державної політики, планування оцінювання складається з кількох етапів, яких слід дотримуватися:

- » можливість оцінювання;
- » організація;
- » інструменти та методи, що застосовуються; використання експертів.

Ці етапи не є специфічними виключно для оцінювання державної політики, оскільки всі аудити діяльності (ефективності) дотримуються цих ключових етапів. Водночас на кожному з цих етапів є певні особливості, пов'язані з процесом оцінювання, на які слід звернути увагу.

5.1. ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ОЦІНЮВАННЯ

Перед прийняттям рішення про проведення добровільного оцінювання або погодженням запиту щодо оцінювання від зовнішнього органу (замовника), орган, відповідальний за оцінювання державної політики, повинен оцінити можливість реалізації власного процесу або підходу, що пропонується для прийняття. Аналіз можливості оцінювання охоплює всі питання, що потребують вирішення для гарантування успішного проведення оцінювання:

- » визначення об'єкта та обсягу оцінювання;
- » визначення заінтересованих сторін;
- » визначення питань для оцінювання;

- » ймовірність того, що дані, необхідні для оцінювання політики, є доступними;
- » організація процесу оцінювання та запланований графік проведення оцінювання;
- » вибір методології;
- » визначення людських і фінансових ресурсів.

Отримані відповіді аналізуються під час дослідження, результати якого фіксуються у висновку, що подається на розгляд особам, які ухвалюють рішення. На основі цього дослідження орган, відповідальний за оцінювання державної політики, ухвалює рішення щодо подальшого продовження процесу оцінювання та початку самого оцінювання.

Визначення цілей оцінювання, обсягу дослідження та методології під час аналізу можливості оцінювання не є специфічним для оцінювання державної політики. Водночас, що особливо характеризує аналіз можливості оцінювання: визначити чи можливо організувати незалежне оцінювання із залученням заінтересованих сторін.

Етап дослідження можливості оцінювання є порівняно простим, коли орган проводить добровільне оцінювання державної політики: у цьому випадку він може не потребувати інтерактивного діалогу із заінтересованими сторонами (хоча це не можна повністю виключати) і може самостійно використовувати кількісні та якісні дані, а також зовнішні дані щодо мети оцінювання, що дають змогу йому прийняти рішення щодо критеріїв можливості оцінювання, згаданих вище.

Коли проєкт оцінювання є відповіддю на зовнішній запит, аналіз можливості оцінювання може бути складнішим, оскільки має враховувати не лише перелічену вище інформацію, але й наміри замовника щодо питань, які необхідно розглянути та сформулювати, графіка, якого слід дотримуватися, та очікуваного результату. Водночас у такому випадку особи, відповідальні за аналіз можливості оцінювання органу, що проводить оцінювання державної політики, повинні не лише враховувати наміри замовників, а й ознайомити їх із методологічними, організаційними та часовими вимогами оцінювання. Цей інтерактивний діалог між замовником та органом, який проводить оцінювання державної політики, є фундаментальним для формулювання питань оцінювання

та правильного планування підходу, який слід застосувати, і може також призвести до висновку, що оцінювання об'єкта, запропонованого замовником, є неможливим (само по собі або за умов, які встановлює замовник).

У будь-якому разі орган, відповідальний за оцінювання державної політики, несе повну відповідальність за рішення щодо проведення оцінювання і має відмовитися від нього, якщо критерії щодо об'єкта та вимоги до процесу не дотримані.

Останнє питання щодо ВОА, пов'язане з обсягом оцінок державної політики, що проводяться на запит зовнішніх організацій, які не повинні загрожувати рівновазі різних законних завдань ВОА. Оцінка державної політики вимагає значних людських і фінансових ресурсів, тому слід подбати про те, щоб зовнішні запити на проведення оцінок, прийняті ВОА, не ставили під загрозу мобілізацію ресурсів, які повинні залишатися доступними для виконання інших обов'язкових або необов'язкових завдань.

За результатами аналізу можливості оцінювання можна зробити висновок, що проведення оцінювання державної політики є небажаним: ефекти надто складні для вимірювання або мають обмежене значення, неможливість залучення заінтересованих сторін, наявні інші процеси оцінювання, недостатність доступних кількісних або якісних ресурсів тощо. У такому випадку можуть бути доцільними зменшення початкових амбіцій та проведення більш традиційного аудиту діяльності (ефективності), який вимірюватиме результати політики відповідно до встановлених цілей і виділених ресурсів, щоб оцінити її ефективність і результативність.

В іншому випадку, аналіз можливості оцінювання передбачає розроблення плану проведення оцінювання, який визначає межі підходу до оцінювання та затверджує різні складові (опис політики, ідентифікація заінтересованих сторін, питання оцінювання, організація підходу до оцінювання, вибір методології та наукових інструментів).

Зокрема, у плані визначаються питання для оцінювання і, відповідно, питання, на які має відповісти оцінювання. Цей перелік питань має бути безпосередньо орієнтованим на очікувані результати оцінювання.

5.2. ОРГАНІЗАЦІЯ

Орган, що здійснює оцінювання державної політики, має розглянути можливість створення структури, яка включає:

» Команду оцінювачів

Ця команда з оцінювання має складатися з постійних членів органу, що здійснює оцінювання державної політики, або залучених ним експертів. Оскільки технічні можливості органу, відповідального за оцінювання, не можуть охоплювати всі сфери, здебільшого залучаються зовнішні експерти, фахівці з методів оцінювання та експерти у сфері, що підлягає оцінюванню.

» Наглядний орган:

Цей спеціалізований орган, що повністю підпорядковується органу, який здійснює оцінювання державної політики, відповідає за:

- верифікацію можливості оцінювання та прийняття рішення про проведення оцінювання (у разі добровільного оцінювання) або прийняття запиту від ініціатора оцінювання;
- формулювання питань для оцінювання;
- включення оцінювання до робочого плану та розподіл необхідних людських і фінансових ресурсів;
- обговорення та затвердження попередніх результатів і підсумкового звіту з оцінювання;
- надання звіту ініціатору оцінювання, коли це передбачено;
- поширення та популяризацію результатів.

» Консультативний орган

Цей орган, що включає представників установи, відповідальної за оцінювання державної політики, та представників заінтересованих сторін, може бути створений для залучення представників заінтересованих сторін і надання їм формальної можливості відстежувати роботу команди з оцінювання протягом усього процесу оцінювання. Він організовує робочі зустрічі із заінтересованими

сторонами для обміну думками, обговорення роботи та розгляду проміжних і підсумкових звітів з оцінювання. Також він забезпечує збір необхідних даних. У деяких ВОА такий орган створюється систематично, тоді як інші ВОА залучають представників заінтересованих сторін без його створення. У будь-якому разі цей консультативний орган є дорадчим і за жодних обставин не може ухвалювати рішення щодо методології та висновків оцінювання, оскільки ці питання є виключною компетенцією незалежного оцінювача.

5.3. НАЯВНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ЗАСОБИ

Для виконання своїх завдань органи, відповідальні за оцінювання державної політики, використовують професійні методи та інструменти, які гарантують об'єктивність і надійність збору даних. Обробка й аналіз зібраних даних та інформації також мають бути надійними. Важливість цих факторів є вирішальною в оціночному підході.

Як зазначено в частині 1.3, метою цього керівництва є встановлення загальних рекомендацій для проведення оцінки державної політики. Його завданням не є представлення та обговорення методологій. Наразі існує багато джерел, де можна знайти інструменти для проведення оцінювання. Зокрема, такі міжнародні організації, як ОЕСР, ООН та Світовий банк, розробили комплексні методології для оцінювання державної політики.⁷ Орган, що здійснює оцінку державної політики, має використовувати широкий спектр інструментів для оцінювання, що ґрунтується не лише на кількісних показниках, а й на порівняльних групових дослідженнях, випадкових контрольованих випробуваннях, статистичних чи соціальних даних, опитуваннях та інтерв'ю. Залежно від питань оцінки, підхід до оцінювання передбачає:

- a) Огляд наукової літератури з усього світу;
- b) Міжнародне порівняння або принаймні один орієнтир, створений шляхом поїздок за кордон, інтерв'ю або співпраці (експертів, представників університетів тощо);

⁷ Для інструментів дивіться, наприклад: Моніторинг та оцінювання: деякі інструменти, методи та підходи (Світовий банк): [http://lnweb90.worldbank.org/oed/oeddoelib.nsf/24cc3bb1f94ae11c85256808006a0046/a5efbb5d776b67d285256b1e0079c9a3/\\$FILE/MandE_tools_methods_approaches.pdf](http://lnweb90.worldbank.org/oed/oeddoelib.nsf/24cc3bb1f94ae11c85256808006a0046/a5efbb5d776b67d285256b1e0079c9a3/$FILE/MandE_tools_methods_approaches.pdf)
 Посібник з інспекції та оцінювання (ООН): https://oios.un.org/resources/2015/01/OIOS-IED_Manual.pdf OECD
 ОЕСР — Рамкова система оцінювання регуляторної політики: <https://www.oecd.org/dac/evaluation/dcdndep/47832438.pdf>
 Для показників дивіться: Біла книга INTOSAI щодо ключових національних показників, Керівництво щодо використання ключових національних показників.

- c) Кількісні або якісні показники впливу оцінюваної державної політики. Усі звичайні методи кількісного оцінювання державної політики можуть бути використані та застосовані до наявних баз даних (надійність яких, за необхідності, слід оцінити): статистичний, ймовірнісний та економетричний аналіз; однак слід зазначити, що ефективність політики не може бути визначена на основі окремих показників, для цього потрібен протилежний аналіз (див. пункт d);
- d) Порівняльні групові дослідження для оцінки результатів і впливу політики. Метою цих досліджень є відтворення, явно (контрольна група) або неявно (аналіз «*ceteris paribus*», відмінності у відмінностях), уявної ситуації, в якій державна політика не існує, тобто гіпотетичної ситуації, з якою порівнюється фактична ситуація. Це порівняння дає змогу з певним ступенем невизначеності оцінити результат оцінюваної політики;
- e) Опитування з метою отримання фактичної інформації та/або вимірювання думки суб'єктів політики, а також поглядів суб'єктів, які її реалізують. Ці опитування дають більше інформації про сприйняті результати, ніж про об'єктивні, втім є корисними для оцінювання, оскільки сприйняті результати впливають на поведінку заінтересованих сторін політики.

Ці думки можуть бути зібрані:

- за допомогою кількісних опитувань з метою отримання фактичної інформації, що передбачають опитування вибіркової сукупності, яка є як випадковою, так і репрезентативною (а не «обраною» ВОА або органами оцінюваної політики). Нерепрезентативна вибірка призводить до упередженості інформації, отриманої в результаті опитування.
- за допомогою якісних опитувань: індивідуальні або групові інтерв'ю (однорідні або змішані групи, або спочатку однорідні, а потім змішані групи), форуми тощо. Цей підхід доповнює кількісне оцінювання думок шляхом випадкових і репрезентативних вибірок: поставлені питання і надані відповіді, є набагато змістовнішими та допомагають учаснику осмислити та сформулювати свою думку, а діалоги у змішаних групах і на форумах є інформативними.

Крім того, і більш конкретно у випадку Вищих органів аудиту, ВОА також може зробити свій внесок в оцінювання державної політики, використовуючи всю наявну в його розпорядженні інформацію про оцінювану політику в межах інших контрольних та аудиторських завдань у відповідній сфері, зокрема після завершення аудитів діяльності (ефективності), проведених у державних установах, на які впливає оцінювана політика. Це доповнення, що є результатом ґрунтовних знань відповідної сфери та суб'єктів, які підпадають під компетенцію ВОА, є суттєвим ресурсом підвищення корисності ВОА.

5.4. ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТІВ

Науковий, комплексний характер оцінювання державної політики означає, що до роботи необхідно залучати експертів із різних галузей: економістів, аналітиків, соціологів, фахівців у сфері, на яку спрямоване оцінювання тощо (див. пункт 5.4 ISSAI 2620 «Використання роботи експерта аудитора»).

Орган, відповідальний за оцінювання державної політики, може створити постійну команду експертів із методології, яка буде займатися оцінкою державної політики.

Водночас через брак ресурсів також може виникнути необхідність залучення одного або кількох авторитетних зовнішніх експертів, як у методологічній сфері, так і у сфері політики, що оцінюється, переважно на основі тимчасової або часткової зайнятості. Ці потреби мають визначатись під час дослідження можливості проведення оцінювання.

Процедури відбору експертів є предметом тих самих вимог щодо професіоналізму, неупередженості та незалежності, що застосовуються до аудиторів, оцінювачів та інших співробітників органу, відповідального за оцінювання державної політики. Наприклад, якщо це дозволено законодавством і статутом ВОА, буде також корисно надати експертам ті самі повноваження щодо проведення розслідування та вимагати від них дотримання тих самих професійних зобов'язань (зокрема, щодо конфіденційності), що й від аудиторів, які входять до складу ВОА.

Ці експерти мають бути добровільними учасниками та отримувати відповідну оплату, щоб гарантувати їхню незалежність, відповідальність і очікувану якість їхньої участі.

6.1. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ

Підсумковому звіту з оцінювання державної політики може передувати складання проміжних звітів.

Проміжні звіти можуть сприяти обміну думками із заінтересованими сторонами в межах консультативної групи з оцінювання.

Проект підсумкового звіту розробляється командою з оцінювання. Він має містити всі елементи, включені до оцінювання можливості проведення оцінки, а також висновки щодо самого оцінювання державної політики:

- » узагальнення цілей оцінювання;
- » початкові питання для оцінювання;
- » визначення заінтересованих сторін;
- » використані наукові методи та інструменти;
- » джерела зібраної інформації;
- » загальний контекст, в якому реалізовувалася оцінювана політика, з урахуванням її історичного розвитку та, за можливості, відповідних міжнародних порівнянь;
- » представлення даних, отриманих у результаті іншої роботи ВОА у відповідній сфері (наприклад, аудитів діяльності (ефективності)), зокрема

- щодо організації, створеної для реалізації політики, та її фактичних витрат;
- » представлення даних, зібраних у відповідях на питання оцінювання (результати, вимірювання ефектів / впливу);
  - » аналіз та інтерпретація цих даних, чітко відокремлені від їх представлення, щоб уникнути плутанини між висновками та інтерпретаціями; ця частина містить оцінку отриманих результатів і вимірних ефектів, а також розглядає причинно-наслідкові зв'язки між вжитими заходами та спостережуваними ефектами;
  - » думки заінтересованих сторін, зібрані під час роботи;
  - » уроки та висновки, зроблені на основі оцінювання, а також рекомендації щодо коригувальних заходів, які мають бути запроваджені. Ця частина містить дослідження корисності оцінюваної політики.

Цей проєкт звіту подається на розгляд наглядовому органу, призначеному для цієї мети, на початку процесу відповідно до процедур, властивих кожному органу, що здійснює оцінювання державної політики. Наглядовий орган затверджує або вносить зміни до проєкту звіту з оцінки.

Таким чином, цей етап не є специфічним для оцінювання державної політики за формою проєкту підсумкового звіту, а визначається його змістом.

6.2. ЕТАП УЗГОДЖЕННЯ

Після попереднього розгляду результатів та аналізу надзвичайно важливо, щоб проєкт звіту про оцінку, прийнятий органом, що приймає рішення, був обговорений із заінтересованими сторонами, які беруть участь у розробці оцінюваної політики, у межах процедури, що передбачає вислуховування протилежних думок.

Метою надсилання цих проєктів звітів є забезпечення точності та обміну попередніми результатами і висновками, а також викладенням думок заінтересованих сторін, зібраних під час оцінки державної політики.

Реакції заінтересованих сторін можуть бути надані в письмовій формі або усно (під час слухань). Процес узгодження може бути приведений у відповідність зі стандартною аудиторською процедурою, якщо це можливо.

Систематичне залучення всіх заінтересованих сторін (включно з представниками отримувачів оцінюваної політики) є однією з характерних рис підходу до оцінювання державної політики.

6.3. ФІНАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після того, як заінтересовані сторони висловили свою думку в письмовій або усній формі, орган, відповідальний за оцінювання державної політики, за необхідності вносить зміни до підсумкового звіту з оцінювання та ухвалює його відповідно до своїх процедур і під свою виключну відповідальність.

Навіть у разі відповідного запиту з боку зовнішнього органу, включно з парламентом, орган, що проводить оцінку, має незалежно висловлювати свою думку щодо висновків, аналізів, узагальнень та рекомендацій оцінювання державної політики.

На заключному етапі затвердження звіту слід приділити особливу увагу формулюванню рекомендацій щодо заходів, які необхідно вжити в галузі політики, що оцінювалася після проведення оцінки. У випадку ВОА, з огляду на їх інституційне становище, ці рекомендації здебільшого адресуються парламенту та уряду.

Ці рекомендації можуть стосуватися, наприклад:

- » визнання корисності політики та вжитих заходів;
- » визнання корисності політики, але неналежності та неефективності вжитих заходів щодо встановлених прямих або непрямих ефектів;
- » сумніву в корисності політики та узгодженості її цілей із запропонованими альтернативними рекомендаціями щодо її переорієнтації, призупинення або скасування;
- » у випадку оцінювання державної політики, особливо проведеної іншими

органами, коли за реалізацію політики може відповідати один або кілька великих адміністративних підрозділів, гарною практикою, як це зазвичай роблять ВОА, було б опублікувати разом зі звітом відповідь керівництва відповідного(-их) підрозділу(-ів) або уряду.

7

ПОШИРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНКИ

7.1. ПОШИРЕННЯ ЗВІТУ З ОЦІНКИ

Одним із фундаментальних принципів оцінювання державної політики є публічне поширення його висновків. У випадку ВОА вони повинні опублікувати звіт про оцінку. Підсумковий звіт спрямовується до заінтересованих сторін оцінюваної державної політики у разі зовнішнього запиту на оцінювання з боку ВОА, авторів цього запиту, а також до громадськості загалом.

У разі оцінювання державної політики, проведеного відповідно до зовнішнього запиту, рішення про публікацію може бути ухвалене за погодженням з органом, що подав запит на оцінку. Водночас як принцип незалежності ВОА, так і принцип гласності оцінювання державної політики передбачають, що остаточне рішення залишається за ВОА, навіть якщо цього не вимагає орган, що подав запит (це питання має бути попередньо обговорене між ВОА та органом-запитувачем на момент формулювання запиту на оцінювання).

ВОА або будь-який інший орган, відповідальний за оцінювання державної політики, має докласти всіх зусиль для того, щоб отримувачі та читачі звіту зрозуміли специфіку підходу до оцінювання державної політики, зокрема методологічні підходи, які були зроблені.

Чутливий характер оцінки корисності політики вимагає особливих запобіжних заходів під час складання звіту з оцінювання, щоб він був правильно зрозумілий та попереджував надмірні або упереджені інтерпретації, особливо з боку

засобів масової інформації.

Загалом було б добре, якби ВОА публічно звітували перед громадськістю про свою діяльність з оцінювання державної політики, наприклад, у своїх щорічних звітах, щойно вони почнуть працювати в цьому напрямі та проведуть кілька таких оцінок. Методологія, розроблена для виконання цього завдання, поступово дозволить краще його зрозуміти, а також сприятиме створенню атмосфери довіри з боку державних суб'єктів та інших заінтересованих сторін.

7.2. ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ ОЦІНКИ

Ще більшою мірою, ніж інші роботи, такі як аудит діяльності (ефективності) або фінансовий аудит, оцінка державної політики призначена для використання у процесі прийняття державних рішень і є предметом подальшого контролю.

Водночас у будь-якому випадку важливо, щоб орган, відповідальний за оцінювання державної політики, не ніс прямої відповідальності за рішення, ухвалені щодо подальших дій після оцінки, щоб зберегти свою незалежність та уникнути звинувачень у втручанні в повноваження державних органів щодо прийняття рішень.

Навіть якщо у процесі не передбачається обов'язкове використання висновків оцінки, орган, відповідальний за оцінювання державної політики, може відстежувати цей процес як зовнішній спостерігач і підтверджувати його результати. Зокрема, він може ініціювати інтерв'ю щодо реалізації (або її відсутності) своїх рекомендацій в межах певного часового проміжку.